

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การติดต่อสื่อสาร คือ ปัจจัยหลักในการดำรงชีวิตของสัตว์สังคมชนิดหนึ่งที่ถูกเรียกว่ามนุษย์ มนุษย์เริ่มมีการติดต่อสื่อสารกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ทั้งการเผชิญหน้าโดยตรง ผ่านการสนทนา รวมถึงการสื่อสารผ่านสื่อซึ่งยังคงมีไม่มากนัก และยังไม่ทันสมัยเหมือนในปัจจุบัน

เพราะทุกวันนี้สื่อถูกสร้างขึ้นมามากมาย จนบางครั้งตัวมนุษย์บางกลุ่มเองยังต้องรับวังตามให้ทันเทคโนโลยีการสื่อสาร แต่ก็มีบางคนที่ไม่ทัน โดยธรรมชาติของมนุษย์คือการดำรงชีวิตผ่านสังคม พร้อมกันนั้นมนุษย์ยังใช้วัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นไปอีก เปรียบเสมือนกับภาพที่คอยประสานภาพแต่ละภาพที่ค้นหาตัวเองหรือถูกเลือกให้ต้องมาอยู่รวมกันกลายเป็นภาพที่สมบูรณ์ที่สุด

ด้วยเหตุแห่งการดำรงชีวิตในลักษณะนี้มนุษย์จึงหนีไม่พ้นที่จะต้องสื่อสารกันในกลุ่มหรือนอกกลุ่ม และนับวันอิทธิพลของสื่อเหล่านี้เองที่จะเริ่มคล้ายกับเข็มทิศที่คอยกำหนดเส้นทางชีวิตให้แก่มนุษย์แบบไม่รู้ตัวก็เป็นได้ในอดีตสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ล้วนแต่เคยอยู่ในยุคที่รุ่งเรืองมาแล้วทั้งนั้น จนกระทั่งปัจจุบันสื่อต่างๆ ก็ยังคงรุ่งเรืองอยู่ เพียงแต่เริ่มมีโทรคมนาคม สื่อออนไลน์ เสริมเข้ามากลายเป็นโครงข่ายสลับซับซ้อน และหลายครั้งกลับดูวนวายเข้าไปแทนที่

สื่อสิ่งพิมพ์ เกิดเพราะมนุษย์รู้จักการคิดค้นภาษาขึ้นมาใช้เอง ภาษาที่มีความคิดเป็นกระบวนการหลักในการสร้าง สื่อชนิดนี้จึงยังคงความเป็นเอกลักษณ์มาจนถึงปัจจุบัน

สื่อวิทยุ คือสื่อที่เปิดรับง่ายที่สุด เพราะแม้กระทั่งผู้ไม่มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับหนังสือ ก็สามารถทำความเข้าใจได้ สื่อโทรทัศน์คือสื่อที่สามารถเข้าถึงอารมณ์ ความเข้าใจได้ง่ายที่สุด สื่อชนิดนี้จึงได้รับความนิยมอย่างมาก อีกสื่อที่ลืมไม่ได้

สื่อโทรคมนาคม เพราะความรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ คือความปรารถนาของมนุษย์ในการรับสื่ออย่างแท้จริง

สื่อออนไลน์ คือเครื่องมือที่ย่อโลกให้เล็กลง แต่มันก็ทำให้โลกกลายเป็นที่ที่เต็มไปด้วยอันตรายที่สุด ณ เวลานี้

สื่อข้อความทางโทรศัพท์ ด้วยความสะดวกสบายเวลารับข้อมูล สื่อชนิดนี้จึงสามารถเจาะกลุ่มเป้าหมายได้รวดเร็วที่สุดในโลก ณ เวลานี้ ดังนั้นสื่อทุกชนิดจึงล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องมือ

ในการหาผลประโยชน์ของผู้ที่ต้องการมัน สื่อสามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน และในแทบทุกคน (เทคโนโลยีการสื่อสารออนไลน์, 2553, ออนไลน์)

สรุปแล้วเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันเป็นเครื่องมือที่มนุษย์จะทำอะไรก็ต้องใช้งาน เครื่องมือเหล่านี้ ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่เสมอ เพราะเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก มันสามารถเพิ่มความสะดวกสบายในการทำสิ่งต่างๆ ได้ง่ายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งหนึ่งในเครื่องมืออำนวยความสะดวกเหล่านั้นก็คือ สื่อออนไลน์

สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว สามารถสร้างได้โดยการสื่อสารที่ดีต่อกัน มีเวลาอยู่ร่วมกัน อย่างคุ้มค่า แบ่งปันกับใส่ใจซึ่งกันและกัน แต่จากสถานการณ์ของสังคมสมัยนี้ ทำให้เราต้องหันมาทำความเข้าใจกับสภาพปัญหา และให้ความสำคัญอย่างจริงจัง “การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ภายในครอบครัว” เป็นปัจจัยที่คอยเกื้อหนุนให้คนในครอบครัวมีความรัก ความผูกพัน มีความเข้าใจกัน อภัยให้กัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อยามที่ต้องเผชิญหน้ากับอุปสรรค ก่อให้เกิดเป็นครอบครัวอันอบอุ่น แต่สัมพันธภาพที่อ่อนแอ จะส่งผลให้ครอบครัวนั้นขาดความอบอุ่นและมีการหย่าร้างในอัตราที่สูงขึ้น ความจริงนี้เกิดขึ้นกับสังคมไทย จากดัชนีครอบครัวอบอุ่นที่ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง อีกทั้งมีทิศทางที่แย่ง โดยเฉพาะในด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ในการที่ต้องอบรมเลี้ยงดูลูก ให้การดูแลผู้สูงอายุ และการหาเลี้ยงครอบครัวของสมาชิกวัยแรงงาน นอกจากนี้ สิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นในครอบครัว เช่น การใช้เวลาที่ไพเราะต่อกัน การกล่าวคำขอโทษหรือขอบคุณในครอบครัว การแสดงความรักต่อกันด้วยการโอบกอดหรือสัมผัสเป็นประจำ การทำกิจกรรมสำหรับทุกคนในครอบครัว (สาวิตรี ทยานศิลป์, 2557, ออนไลน์)

ถ้าหากพูดถึงโทษของการสื่อสารออนไลน์ที่อยู่ในมือถือมากจนเกินไป บางทีผลเสียนั้นก็ มีมากจนคาดไม่ถึง โดยเฉพาะผลเสียที่ส่งผลกระทบต่อเด็กน้อย โดยถ้าหากพ่อแม่ติดมือถือ จะกระทบกับพัฒนาการของลูกน้อยที่เพิ่งเกิดได้โดยไม่รู้ตัว พฤติกรรมการติดสื่อออนไลน์ที่อยู่ในมือถือ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่และลูกน้อยที่อยู่ในวัยกำลังต้องการพัฒนาการทางจิตใจ สมอง และร่างกาย ทางด้าน Dana Suskind รองศาสตราจารย์สาขากุมารแพทย์ศัลยกรรมมหาวิทยาลัยชิคาโก กล่าวว่า ภาษาคืออาหารสำหรับพัฒนาสมองของทารกในช่วง 2-3 ปีแรกของชีวิต หากพ่อแม่ติดสมาร์ทโฟนและอุปกรณ์อื่นๆ จนไม่สนใจลูกน้อย ก็จะไม่ได้พูดคุยกับลูกมากพอ ซึ่งการพูดคุยนั้นสำคัญต่อพัฒนาการสมองของเด็กอย่างมาก ทารกที่พ่อแม่พูดคุยด้วยจะสามารถสะสม คำศัพท์ในหัวและเรียนรู้ได้เร็วกว่าทารกที่ถูกปล่อยให้นั่งอยู่ท่ามกลางความเงียบ

อย่างไรก็ตาม Suskind และผู้เชี่ยวชาญคนอื่นๆ ก็เชื่อว่า เป็นไปไม่ได้หรอกที่พ่อแม่จะไม่ดูโทรศัพท์มือถือเลย และเอาแต่จ้องลูกน้อยตลอดเวลา จากการศึกษายังพบว่า พัฒนาการของทารกไม่ได้เกิดจากการได้ยินถ้อยคำเท่านั้น แต่ยังเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบด้วย

Brock Ferguson ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการคำศัพท์ของทารกกล่าวว่า วิธีหนึ่งในการมีปฏิสัมพันธ์กับลูก คือ การเล่าเรื่อง พ่อแม่ควรพูดคุยกับลูก ชี้ชวนให้ลูกดูสิ่งรอบตัว แล้วเล่าถึงสิ่งต่างๆ ที่คุณและลูกเห็นในขณะนั้น

Suskind อ่างการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ของสมองที่เกี่ยวข้องกับการพูดจะ “สว่างขึ้น” เมื่อทารกมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ ภาพสมองเช่นนี้แสดงว่าทารก “พยายามที่จะพูดคุยกัน”

แต่ในทางกลับกัน งานวิจัยก็ยังพบอีกว่า อุปกรณ์มือถือของพ่อแม่ก็นักพัฒนาการเด็ก ในปี 2014 มีงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารกุมารแพทย์ โดยนักวิจัยได้สังเกตผู้เลี้ยงดูเด็กขณะอยู่ในร้านอาหาร พบว่า ผู้เลี้ยงดู 40 คน จาก 55 คน ใช้สมาร์ทโฟนระหว่างมื้ออาหาร นักวิจัยกล่าวว่า พ่อแม่ที่จดจ่อกับอุปกรณ์มือถือตลอดมีแนวโน้มที่จะตอบสนองลูกน้อยด้วยความรุนแรง

งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งพบว่า 54% ของเด็กบอกว่า พ่อแม่ของเขาเช็กโทรศัพท์มือถือบ่อยเกินไป

ทางด้าน Chip Donohue ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีในเด็กปฐมวัยที่สถาบันอิริกสันในซีคาโก กล่าวว่า การเป็นพ่อแม่ในยุคดิจิทัลนั้นไม่ง่าย พ่อแม่ควรจำไว้ว่า การพูดคุยกับลูกคือการสอนและอุปกรณ์ดิจิทัลพวกนี้ขัดขวางการสอนและการมีปฏิสัมพันธ์กับลูก ดังนั้น พ่อแม่จำเป็นต้องควบคุมการใช้อุปกรณ์เหล่านั้นอย่างเหมาะสม (พ่อแม่ติดมือถือ กระทบพัฒนาการของลูกแคไหน, 2015, ออนไลน์)

จากเรื่องทีกล่าวมาทั้งหมด ชี้ให้เห็นว่าการติดสื่อสารออนไลน์เกินจำเป็นนั้นส่งผลเสียทั้งกับตนเองและคนรอบข้างเกินกว่าที่คนทั่วไปจะทันได้สังเกต ถึงอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย จะทำให้โลกของการสื่อสารนั้นกว้างไกลขึ้น แต่หลายครั้งที่อุปกรณ์สื่อสารที่ล้ำสมัยเหล่านั้นกลับทำให้ผู้คนที่ใช้งานเครื่องมือสื่อสารจนเกินความพอดี สายตามีตบอดจนมองไม่เห็นความสวยงามของสิ่งที่อยู่รอบข้างและอยู่ใกล้ตนเองจนแทบจะเอื้อมมือไปสัมผัสได้

ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้งาน Facebook นั้นมีผลต่อความสัมพันธ์ครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงอยากจะศึกษาการสื่อสารออนไลน์ทาง Facebook กับผลกระทบต่อความสัมพันธ์ครอบครัวของคนกรุงเทพฯ เป็นอย่างไร รวมถึงศึกษาถึงทั้งข้อดีและเสียของการใช้ Facebook ที่มีผลต่อความสัมพันธ์ครอบครัวด้วย ทั้งนี้เพื่อที่สังคมจะได้ตระหนักรู้ถึงผลกระทบในด้านต่างๆ ที่

Facebook ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ครอบครัว และผลงานวิจัยชิ้นนี้อาจจะนำไปเป็นตัวอย่างในการพัฒนาผลงานวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาโทในรุ่นต่อไป

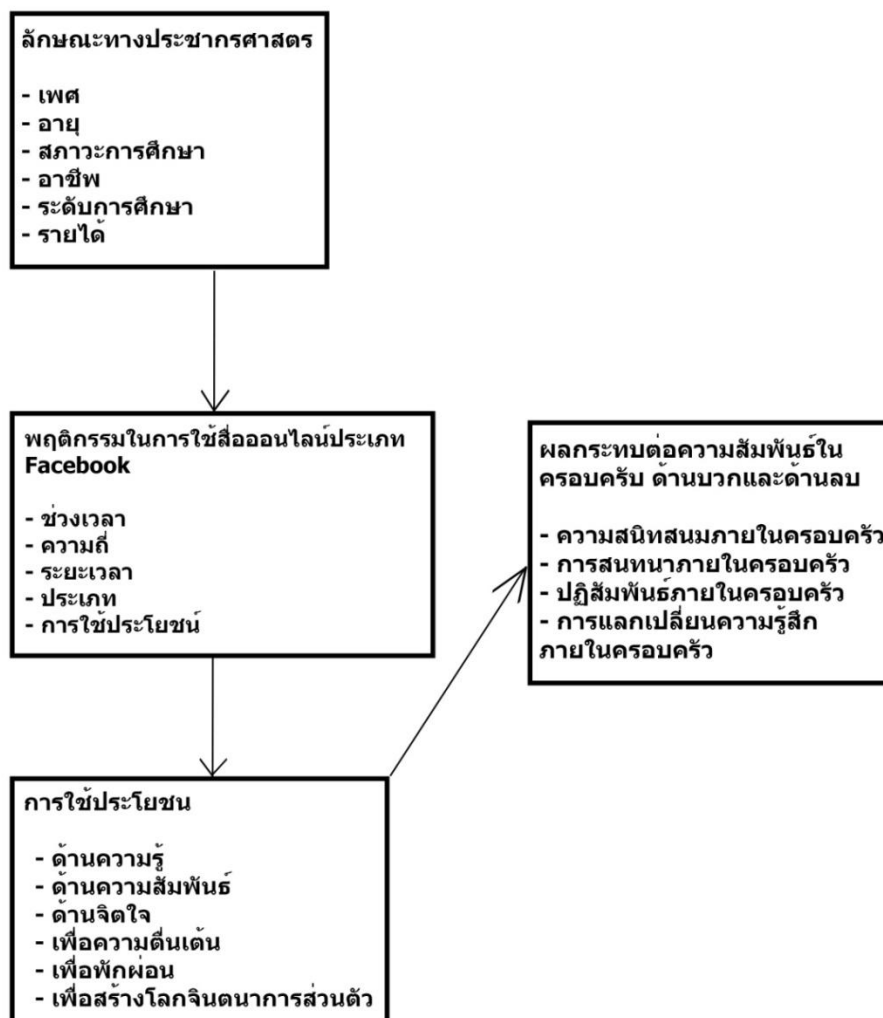
วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook ที่ส่งผลถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook ที่ส่งผลถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว
3. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook ที่ส่งผลถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว
4. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook ที่ส่งผลถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว

ปัญหาคำวิจัย

1. พฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook ส่งผลเสียถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือไม่อย่างไร
2. ลักษณะการใช้ประโยชน์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook ที่ส่งผลถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว มีมากน้อยเพียงใด
3. ผลกระทบในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook ส่งผลถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นไปในด้านดีหรือเป็นไปในด้านไม่ดีมากน้อยเพียงใด

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐาน

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook แตกต่างกัน
2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook ต่างกัน การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook แตกต่างกัน
3. การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook ที่ต่างกัน ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ครอบครัวแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องศึกษาการสื่อสารออนไลน์ทาง Facebook กับผลกระทบต่อความสัมพันธ์ครอบครัวของคนกรุงเทพ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ เพศชาย และหญิง ที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยใช้เวลาในการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือน พฤศจิกายน 2560 – มกราคม 2561

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ทาง Facebook ของคนในกรุงเทพ
2. ทำให้ทราบถึงลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของคนกรุงเทพ
3. ทำให้ทราบถึงผลกระทบจากการใช้สื่อออนไลน์ทาง Facebook ที่มีต่อครอบครัวของคนในกรุงเทพ
4. ผลวิจัยที่ได้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมการใช้งานสื่อออนไลน์ทาง Facebook ของคนกรุงเทพให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น และให้คนในกรุงเทพตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารกันภายในครอบครัว

นิยามศัพท์

Facebook หมายถึง เว็บไซต์ที่ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านระบบ Internet หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่าเป็น Social Network นอกจากนี้ Facebook ยังเปรียบเสมือนศูนย์กลางของการสื่อสารที่คอยเชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกให้สามารถสื่อสารกันได้อยู่ตลอดเวลา เหมือนกับการย่อโลกที่ทั้งใบให้เล็กลง จนผู้คนสามารถที่จะพูดคุยกันได้แม้ว่าแต่ละคนจะอยู่กันคนละฝั่งของโลกก็ตาม

การสื่อสารออนไลน์ทาง Facebook หมายถึง การใช้งาน Facebook ในด้านต่างๆ เช่น การโพสต์ข้อความ โพสต์รูปภาพ สนทนากับเพื่อน แชร์โพสต์ที่ชอบ ติดตามสิ่งที่สนใจ การศึกษา การค้นคว้าข้อมูลที่ตนเองสนใจ ดูหนัง ฟังเพลง และ เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

ผลกระทบ หมายถึง อิทธิพลจากสิ่งหนึ่งที่มีมากพอจนส่งผลไปถึงอีกสิ่งหนึ่งจนก่อให้เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรมที่แตกต่างหลากหลายรูปแบบตามแต่ละตัวบุคคล ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในจิตใจจนส่งผลไปถึงนิสัยของคนเหล่านั้น ผลกระทบจะส่งผล

ถึงลักษณะนิสัยในระดับที่ลึกมากๆ จนผู้คนไม่ทันได้สังเกตหรือตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นเลย

ความสัมพันธ์ครอบครัว หมายถึง สายสัมพันธ์ทั้งจากทางสายเลือดและไม่ใช้สายเลือด จากบุคคลหนึ่งถึงอีกบุคคลหนึ่ง หรือ จากบุคคลหนึ่งถึงอีกหลายบุคคลก็ตาม โดยเมื่อกลุ่มคนเหล่านั้นเกิดมาแล้วได้รู้จักกัน แม้ว่าคนเหล่านั้นจะอยู่กันคนละสถานที่ แต่ความเป็นครอบครัวก็จะยังไม่หายไปไหน เมื่อคนที่เป็นครอบครัวเดียวกันได้เดินทางมาเจอกันอีกครั้ง กลุ่มคนเหล่านั้นก็พร้อมที่จะมอบความเป็นมิตร มีไมตรีและความรักให้กันและกัน ผ่านการดูแล เอาใจใส่ การพูดคุย และรอยยิ้ม ถือเป็น การแบ่งปันความรักกันภายในครอบครัวโดยไม่มีเงื่อนไข

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ หมายถึง เพศ ชายกับหญิง ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นบุคคลช่วงวัยทำงานที่มีครอบครัว

การใช้ประโยชน์ หมายถึง การหาความรู้ผ่านทาง Facebook สร้างความสัมพันธ์กับผู้คนใน Facebook หาที่พักพิงทางจิตใจด้วย Facebook หากิจกรรมที่ตื่นเต้นทำใน Facebook เพื่อผ่อนคลายจิตใจ และ เพื่อสร้างโลกจินตนาการส่วนตัวภายใน Facebook